

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านจิวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ

1. ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านจิวเหนือ
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแบบทางด้านการรับรู้ ของบุคคลที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านจิวเหนือ และมีสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้ โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กันระหว่าง พฤติกรรม กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนชุมชนบ้านจิวเหนือ ตำบลสา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ ส่วนแบบสอบถามได้ข้อมูลจากแบบสอบถามกลับคืนมา 350 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ค่าสัมประสิทธิ์ (r) และทดสอบสมมุติฐานด้วย F-test และ t - test

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งเป็น 7 ข้อ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านจิวเหนือ
2. แหล่งความรู้ ข่าวสาร เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านจิวเหนือ ซึ่งได้จาก
 - 2.1 ประสบการณ์ของตนเอง ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ จากสื่อต่างๆ
 - 2.2 สถาบันครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ ญาติ พี่น้อง
 - 2.3 สังคม ได้แก่ ผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่รัฐ
3. ความรู้ ความเข้าใจ ของประชาชนชุมชนบ้านจิวเหนือเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ค่าความเชื่อมั่น 0.8

4. เกณฑ์ส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมค่าความเชื่อมั่น 0.60

5. ทักษะคติของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมค่าความเชื่อมั่น 0.7

6. ความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน ค่าความเชื่อมั่น 0.9

7. การมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ตามค่าที่กำหนดไว้ข้างต้น และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยเมื่อหาค่าร้อยละ (%) ความถี่ (t) ค่ามัธยฐานเลขคณิต X และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

การศึกษาวิจัยได้ศึกษา ทั้งแบบคุณภาพและแบบปริมาณ สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาแบบคุณภาพ โดยกำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยกำหนดไว้ 3 ข้อใหญ่
 2. โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย
 - ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมชุมชน
 - ลักษณะทางศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นจุดขาย ได้แก่ ครกหิน แกะสลักพระพุทธรูป
 - ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิต
 3. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง
 - กว๊านพะเยา น้ำตกธารทอง วัดอนาลโย
 4. การส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรรัฐ

สรุปผลการศึกษาวิจัย

1. ลักษณะพื้นฐานของประชาชนชุมชนบ้านจิวเหนือ
 - 1.1 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 84 จบประถมศึกษา
 - 1.2 อาชีพ ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.4 ประกอบอาชีพ ผลิตครกหิน
 - 1.3 แหล่งความรู้ข่าวสาร ร้อยละ 56.6 ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากวิทยุ

1.4 กิจกรรมกลุ่ม ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.3 กิจกรรมสหกรณ์การเกษตร, ผู้ผลิตครกหินและแกะสลักหินทราย ร้อยละ 53.1

2. ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการสังเกตพบว่าในอดีตประชาชนไม่เข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะไม่มีใครสนใจและไม่รู้คุณค่าของสิ่งของ แต่ปัจจุบันประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการอนุรักษ์ทรัพยากรและการท่องเที่ยวมากขึ้น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างจึงตอบแบบสอบถามได้ดีและส่วนมากมีความรู้ค่อนข้างสูงและเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ใกล้จะสูญหายไปนำมาฟื้นฟูอนุรักษ์ เพื่อเหลือเป็นวิชาชีพให้ลูกหลานในปัจจุบัน

3. ความคาดหวังทางสังคม กับการแนะนำชักชวนให้เข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสังเกตจากการวิเคราะห์ เรื่องการแนะนำชักชวน ตารางที่ 5 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างแล้วส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีใครแนะนำชักชวน นอกจาก พ่อแม่ ญาติ และเพื่อนบ้าน จะสังเกตได้ว่า ผู้นำชุมชน องค์กรเอกชน และรัฐบาล ไม่ค่อยให้คำแนะนำหรือชักชวน นั้นหมายความว่า ผู้นำชุมชน องค์กรเอกชน และรัฐบาลไม่ค่อยมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ส่วนใหญ่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างจะทำกันในกลุ่มญาติ พี่น้องและเพื่อนบ้าน มีบทบาทในสังคมมากกว่าหน่วยงานอื่นๆ

4. เกณฑ์ส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่าง อยากที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้เขามีรายได้แต่ก็ได้ทำให้พวกเขาเสียเวลา ประชาชนกลุ่มตัวอย่างพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ถ้ากิจกรรมนั้นๆ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง นั้นหมายความว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างพร้อมเสมอที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถ้ากลุ่มประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทและสามารถทำประโยชน์ให้ชุมชนได้ ดังการวิเคราะห์จากตารางที่ 6

5. ทักษะ ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สังเกตจากการวิเคราะห์ตารางที่ 7 เรื่อง ทักษะ ทำให้ทราบถึงความคิดเห็น ทักษะของกลุ่มประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ดี กลุ่มประชาชนกลุ่มตัวอย่างชอบและเห็นด้วยที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยว ประชาชนกลุ่มตัวอย่างไม่คิดว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวจะสร้างความวุ่นวายให้กับชุมชน แต่กลับมองตรงกันข้าม ถ้านักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความคิดเห็นเพื่อพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ และทำให้สามารถฟื้นฟู

อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่ทำกันมาแต่อดีต ไม่ว่าจะเป็น การแกะสลักครกหิน แกะสลักพระพุทธรูป ซึ่งหาได้ยากในปัจจุบัน กลุ่มประชาชนกลุ่มตัวอย่างถือว่าถ้าพัฒนาการท่องเที่ยวแล้วศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ก็ย่อมฟื้นฟูตามมาสืบทอด ไปถึงลูกหลาน ซึ่งถือว่าเป็นทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านจิวเหนือ

6. ความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สังเกตจากการวิเคราะห์ ตารางที่ 8 เรื่องความมุ่งมั่น ตั้งใจ ที่จะมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของประชาชนมีน้อย ก็อาจเพราะว่าพวกเขาไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา และ ไม่มีเวลาที่จะได้รับรู้ข่าวสารเพราะทำงานเพื่อสร้างมากกว่าผลิตภัณท์ แต่พวกเขา อยากให้รัฐบาลช่วยในการพัฒนาการมากกว่าที่เขาจะปฏิบัติเอง เพราะ พวกเขาอยากให้ชุมชนของพวกเขาเป็นที่รู้จัก กับบุคคลภายนอกชุมชน เพื่อกลุ่มประชาชนกลุ่มตัวอย่างจะได้พัฒนาชุมชน พวกเขาให้มีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะผลิตครกหิน เพื่อเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

ดังนั้นจากการศึกษาพบว่า กลุ่มประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมกิจกรรมไม่ว่าจะทำให้พวกเขาเสียโอกาสและเสียเวลาก็ตาม แต่พวกเขากลับคิดว่าผลที่ได้มาคุ้มค่าเพราะบุคคลทั่วไปจะได้เข้ามาเที่ยวและรู้จักชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้น นั้นหมายถึงการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนนั้นแสดงถึงความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะเสียเวลาเพื่อที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนเพราะกลุ่มตัวอย่างรู้ว่าถ้ามีการพัฒนา ผลที่ตามมาจะมีคนรู้จักชุมชนของตนเองมากขึ้น และจะทำให้ชุมชนมีรายได้ นั้นย่อมหมายความว่าพวกเขามีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนค่อนข้างสูง และเมื่อใดที่มีกิจกรรมพวกเขาจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีนั้นแสดงถึงความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะเสียเวลาเพื่อที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนเพราะกลุ่มตัวอย่างรู้ว่า ถ้ามีการพัฒนา ผลที่ตามมาจะมีคนรู้จักชุมชนของตนเองมากขึ้น และจะทำให้ชุมชนมีรายได้ นั้นย่อมหมายความว่า พวกเขามีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนค่อนข้างสูง และเมื่อใดที่มีกิจกรรมพวกเขาจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีตามกรอบความสัมพันธ์ของตัวแปรดังนี้ 1. ระหว่างระยะเวลาในการอยู่อาศัยกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร ของกิจกรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์และความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะนำไปสู่ทัศนคติและความตั้งใจที่ดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมซึ่งทำให้กลุ่มผู้ผลิตมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดี 2. ความคาดหวังทางสังคมของ ประชาชนกลุ่มผู้ผลิตหินทรายมีมีผลต่อเกณฑ์หรือบรรทัดฐานส่วนบุคคลในการพัฒนาการท่องเที่ยวนำไปสู่ความตั้งใจที่ดีต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านจิวเหนือ ตำบลสาบ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา พบว่า สิ่งแวดล้อมธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ หิน ดิน ทราย สามารถนำมาใช้ประกอบอาชีพได้ และสามารถทำให้เป็นวัฒนธรรมที่สืบต่อกันมาตั้งแต่ในอดีต ทำให้คนรุ่นหลังมีวิชาชีพติดตัว แต่ทรัพยากรย่อมมีวันหมดไปถ้าหากว่าไม่รู้คุณค่าและใช้มันไปอย่างเปล่าประโยชน์ และทรัพยากรธรรมชาติสามารถนำมาสร้างรายได้ให้กับชุมชนไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือโดยทางอ้อม และทรัพยากรธรรมชาติสามารถใช้เป็นจุดขายและดึงดูดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ถ้ารู้จักนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ วัฒนธรรมอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่นทั้งสิ้น

จากการศึกษาข้างต้นจะพบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านจิวเหนือจะมีความสนใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวก่อนข้างจะน้อย สังเกตได้จากการกรอกแบบสอบถาม อาจมีผลมาจากการได้รับความรู้ข่าวสารน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่ที่ได้รับความรู้ข่าวสาร นั้นได้รับจากเพื่อนบ้าน และญาติพี่น้องมากกว่าทางภาครัฐแต่ไม่ใช่ว่าไม่สนใจในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพียงแต่โอกาสที่จะรับรู้ข่าวสารที่มาจากแหล่งอื่นๆ จากทางวิทยุ แต่ นั้น ไม่ได้แสดงว่าวิทยุเป็นสื่อที่มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่เป็นเพราะว่าชาวบ้านไม่มีเวลาที่จะมาดูหรือรับข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ เพราะวิทยุสามารถฟังไปด้วยทำงานควบคู่กันไปด้วย การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเกิดจากภายในชุมชนเอง เนื่องจากการท่องเที่ยวในชุมชนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นการจัดการต้องอาศัยผู้ที่รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน โดยตรง พื้นฐานของวัฒนธรรมเป็นหลัก การช่วยกันร่วมคิดและมีความตั้งใจที่เสนอหรือสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมของชุมชนที่ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เกิดจากการรวมกลุ่มผลิตครกหิน ซึ่งผู้ศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตว่า การทำงานของแต่ละคนในชุมชนจะแยกกันทำ ส่วนใหญ่จะรับไปทำที่บ้านแล้วนำมาขายให้กับร้านใหญ่ ๆ อีกทีหนึ่ง เนื่องจากยังเป็นกลุ่ม ๆ นั้นแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมในการผลิตเปลี่ยนไป เช่นวิธีการนำหินมาผลิต จากเมื่อก่อนนำหินจากในท้องถิ่น แต่ปัจจุบันได้ซื้อหินจากที่อื่น เนื่องจากลักษณะทางกายภาพ อาชีพ วิถีชีวิตบางอย่างเปลี่ยนไปและปัจจัยภายนอก การเปลี่ยนก็คือจากเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ กลายเป็นการมีอาชีพที่มั่นคงในด้านรายได้ อีกทั้งยังทำให้เกิดการขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรมของชุมชนออกไปไกล

ผู้ศึกษาเห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ขึ้นอยู่โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เช่นลักษณะทางกายภาพสิ่งแวดล้อม และผลของอิทธิพลใกล้และสร้างวัฒนธรรมที่เป็นจุดขายจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว และสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องศึกษาถึงบุคคลในพื้นที่ที่มีความต้องการหรือความพร้อมมากน้อยแค่ไหน เช่น มีความรู้ ทักษะ ความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว สำหรับชุมชนบ้านจิวเหนือจะมีผลค่อนข้างน้อย แต่ค่าออกมาบวกคือต้องการให้มีการท่องเที่ยว และการสนับสนุนของกับการขยายตัวของการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชน ทำให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองเพื่อสร้างดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้เกิดรายได้ให้กับชุมชน อย่างไรก็ตามการพัฒนาก็ขาดการประสานงาน การประชาสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนและคนในชุมชนยังขาดความรู้และความเข้าใจ จึงอยากให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้และความเข้าใจแก่คนในชุมชนให้มากกว่านี้ โดยให้มุ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้น้อยลงและให้อุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดีพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ควบคู่กันไปด้วย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความต้องการ ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านจิวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ควรจะให้ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเพื่อที่จะได้มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. รัฐบาลควรส่งเสริมให้อุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ควบคู่ไปกับการให้ความรู้และการจัดทำ โครงการเพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้ของประชาชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาสำหรับการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกัน

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านของผลกระทบของการแกะสลักหินทราย
2. ควรศึกษาถึงความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น